

doktori iskola aktív és sikeres szereplője, amelyet őt, eddig már abszolutóriumot szerzett hallgatója is bizonyít.

Több külföldi intézményben dolgozott vendégkutatóként, illetve vendégprofesszorként, így 1979-1980 és 1986-1987 között az Universitt Trier Humboldt-sztndnjasa és kutatója, 1991-ben pedig az Université Paris oktatoja volt.

Kutatásai a természetföldrajz igen széles spektrumát lefedik, hiszen már az 1970-es évektől foglalkozik a talajerózióval és talajvdelemmel, a mezőgazdasági eredetű környezetszennyezéssel, illetve a tjdegradcival. Hazánkban úttörőként alkalmazott távérzékelési módszereket, illetve földrajzi információs rendszereket a tjrtkelsben. Fontos kutatási területe a mezőgazdasági potenciál elemzés, illetve a klímaváltozás hatásainak vizsgálata. Jelenleg is recens természetföldrajzi folyamatokkal és táj kutatss foglalkozik.

Számos hazai és nemzetközi projekt menedzsere és résztvevője volt (pl. EU 4. s 6. keretprogramjba tartozó kutatási-fejlesztési projektek). Olyan jelents, nemzetközi egytmkdssel végrehajtott kutatási projektek résztvevője, mint a MEDALUS II s III. (Mediterranean Desertification and Land Use Project), a SOWAP (Soil and Surface Water Protection Using Conservation Tillage in Northern and Central Europe). A BORASSUS és a MARGINS programokban alkalmazott mezőgazdasági kutatásokban vett részt.

Számtalan hazai és nemzetközi kongresszus és konferencia résztvevője, valamint szerve-

zője. Tudomnszervezsi teveknysge párját ritkító, az elmúlt 30 évben hosszabb időszakon t töltötte be az International Geography Union Magyar Nemzeti Bizottság titkári és elnöki pozícióját. Hosszú évek óta alelnöke, illetve tagja az European Society for Soil Conservation Végrehajtó Bizottságának.

Publikációs teveknysge rendkívül sokszínű, a számtalan folyóiratcikk, könyvfejezet és konferencia kiadvány több mint fele idegen nyelven jelent meg. Munkáinak idzetsge és kumulált impakt faktora kiemelkedően magas.

Munkásságát számos alkalommal elismertk, így 1998 -2001 között Széchenyi Professzori sztndjban részesült, 2004-ben birtokosa lett a „The award of the 'Gerold Richter Prize'”-nak (European Society for Soil Conservation), mg 2011-ben megkapta a Magyar Köztársasági rdemrend (polgári tagozat) lovagkeresztjét.

Ezúton köszönjük KERTÉSZ ÁDÁM sok évtizedes ttr munkáját, amellyel nagyban hozzájárult a hazai földrajz megújításához. Szeretnénk még nagyon sokáig támaszkodni arra a tudsra és tapasztalatokra, amely oktatoi és kutatoi munkáját áthatja. Szeretnénk továbbra is meghallgatni és követni tanácsait és javaslatait, amelyekre ma talán nagyobb szükségünk van, mint brmikor korábban! Mindeközben pedig szeretnénk élvezni utánozhatatlan stílusodat és humorodat! Az Eszterházy Károly Egyetem Földrajz- s Környezettudományi Intézetének munkatársai, valamint az egész geográfus társadalom nevében boldog születésnapot kívánunk!

PATKÓS CSABA

KARL RUPPERT (1926–2017)

2017. március 29-n, életének 91. vben elhunyt KARL RUPPERT, a német társadalomföldrajz hazánkban is jól ismert kiemelkedő kpvselje, a szociálgeográfia müncheni iskolájának emblemikus alakja. Halálával a német nyelvterület társadalomföldrajza II. vilghborn tan indult nagy generacijnak utolsó tagja szállt a srba.

KARL RUPPERT 1926-ban született a hesseni Offenbachban, s kortársaival együtt mg éppen bekapcsolódhatott a II. világháború vgjtkba: 1944-ben, 18 évesen behívták a Wehrmacht kötelékébe. A háború végén Olaszországban esett amerikai fogságába, ahonnan viszonylag hamar, 1945 szn szabadult, és 1946-ban már meg is kezdte tanulmányait a szülővárosa szomszédságában fekvő Frankfurt am Main patinás

egyetemén. Kezdetben még inkább a természet-tudományok érdekelték, mivel a földrajz mellett matematikát és fizikát tanult. Egy találkozás azonban hamar a földrajz felé fordította a figyelmét: oktatoi között ugyanis ott volt WOLFGANG HARTKE, aki egész további pályafutását igen jelents mértékben befolyásolta. Az egyetemen demonstrátor lett mellette, s természetesen nála írta *Az emberi teveknysg szerepe a kultúrterületek fenntartásában Hessen Rajna menti részén* című diplomamunkáját, ami már egyértelműen társadalomföldrajzi témájú. Amikor WOLFGANG HARTKE 1952-ben átment a Müncheni Műszaki Egyetemre, vele ment KARL RUPPERT is, és ott kezdődött tudományos pályafutásának gyors felívelése. 1959-ben, 33 évesen habilitált *A szl és követő kultúráinak jelentősége az agrrtr-*

ségek szociálgeográfiai differenciálódásában Bajorországban című dolgozatával, amely címevel is jelezté, hogy itt már szociálgeográfáról van szó. Néhány évvel később, 1964-ben adódott egy nagy lehetősége tudományos karrierje kiteljesítésére, amikor elnyerte a gazdaságföldrajzi tanszék vezetését a másik müncheni egyetemen, a Ludwig-Maximilians-Universität (LMU). Egy évvel később már egyetemi tanári kinevezést kapott, s 1991-ben történt nyugállományba vonulásáig – bár hívták máshová is – már végig ott tevékenykedett. Ez egyben azt is jelentette, hogy a (nyugat)német földön az 1940-es évek végétől kibontakozó szociálgeográfia leginkább virágzó irányzata, az ún. müncheni iskola mindkét nagy müncheni egyetemen megvetette a lábát. A két vezető tudós jól ki is egészítette egymást: Hartke inkább a konkrét kutatásokban, az új szociálgeográfiai témák feltárásában jeleskedett, míg RUPPERT a szociálgeográfia koncepcionális részének kidolgozásában alkotott maradandót. Ezt elsősorban két – már tanítványaival írt – munkája jelzi, mégpedig egy 1968-as tanulmány a szociálgeográfia koncepciójáról, majd pedig az 1977-ben publikált könyv a szociálgeográfiáról.

Ruppert azonban nem volt szobatudós – ahogy a német mondja: „Schreibtschgeograph” –, messteréhez hasonlóan ő is kedvét lelte a terepi kutatásokban. Kezdő kutatóként elsősorban az agrártériségekkel foglalkozott, főleg az agrártáj átalakulási folyamatai álltak érdeklődése homlokterében. Így jelentős eredményei voltak a Hartke által megalkotott indikátor, a „Sozialbrache” dél-németországi vizsgálatában is. Ezen kívül a német geográfusok táborában az elsők között figyelt fel az idegenforgalomra, mint földrajzi problémára. Őt azonban nem a klasszikus turizmusföldrajz érdekelte, hanem az idegenforgalom szociálgeográfiai vonatkozásait igyekezett feltárni. Így jutott el a csoportok szabadidős magatartásának problémaköréhez. Ennek keretében elméletileg is jelentős felismerései voltak a „távolság” szociálgeográfiai értelmezésével kapcsolatban, különösen a csoportspecifikus akcióter vonatkozásában. Jelentős érdeme volt a Hartke- és Bobek-féle, eléggé elméleti jellegű szociálgeográfia továbbfejlesztése a gyakorlati, elsősorban területfejlesztési problémák megoldása irányába. Ez az ún. alkalmazott szociálgeográfia lényegesen kibővítette a tudományterület mozgásterét, s lehetővé tette nagyobb méretű területek szociálgeográfiai szemléltető vizsgálatát. Az irányzatnak a leginkább ismert szakmai eredménye a munka-

társaival együtt összeállított impozáns kötet Bajorországról (1987).

A tudomány eredményes művelése mellett kitűnő tudományos vezető is volt. 1964-ben, 38 évesen vehette át egy viszonylag szerény tanszék vezetését az LMU-n, amit idővel egy méreteiben és felszereltségében is jelentős intézettel fejlesztett, s ezt vezette nyugállományba vonulásáig. Ez a háttér tette lehetővé, hogy legtehetségesebb tanítványait maga mellé vehette intézetében és elindíthatta őket felfelé ívelő pályájukon. Tudományos közéleti szerepvállalása azonban jelentősen túlnyúlt egyeteme határain. Ezen a területen mindenképpen ki kell emelni, hogy rendes tagja, 1979–1982 között pedig alelnöke volt a hannoveri székhelyű patinás Akademie für Raumforschung und Landesplanung nevű tudományos testületnek. Szűkebb hazájában, Bajorországban is számos szakmai testület munkájában vett részt. Kiemelendő, hogy egyik oszlopos tagja volt a Münchenben működő Délkelet-Európa Társaságnak. Az ebben való részvétele nem egy formális dolog volt, mivel azon (nyugat) német geográfusok közé tartozott, akik nagyon korán felvették a kapcsolatot a vasfüggönyön túli országok földrajzosaival. Ennek keretében rendszeresen szervezett hallgatónak teregyakorlatokat ezekbe az országokba annak érdekében, hogy saját szemükkel lássák az itteni világot. Sok „keleti” geográfussal személyes kontaktust is tartott, gyakran meghívta őket intézetébe is. Ennek is köszönhetően jelentős szerepe volt abban, hogy a szociálgeográfia gyökeret vert a magyar társadalomföldrajzban is. Még az 1970-es évek elején LETTRICH EDIT több hónapot dolgozhatott a Ruppert-intézetben, később pedig három tanulmánya meg is jelent az intézet periodikájában. E sorok írói is többször töltöttek hosszabb-rövidebb időt Münchenben, s lehettek előadói az ott szervezett konferenciáknak.

Tudományos teljesítményét számos szakmai kitüntetéssel ismerték el. Így díszdoktora volt az Augsburgi Egyetemnek, s megkapta az Osztrák Földrajzi Társaság legmagasabb kitüntetését, a Franz-von-Hauer-Medaille-t. De nem feledkeztek meg róla a német nyelvterületen kívül sem: tiszteleti tagja volt a Horvát és a Szlovén Földrajzi Társaságnak, s 2007-ben megkapta a Magyar Földrajzi Társaság legmagasabb elismerését, a Lóczy Lajos-érmét.

KARL RUPPERT halálával a magyar geográfia nem csak egy kiváló kollégát veszített el, hanem egy önzetlen támogatót és barátot is.

BERÉNYI ISTVÁN – DÖVÉNYI ZOLTÁN